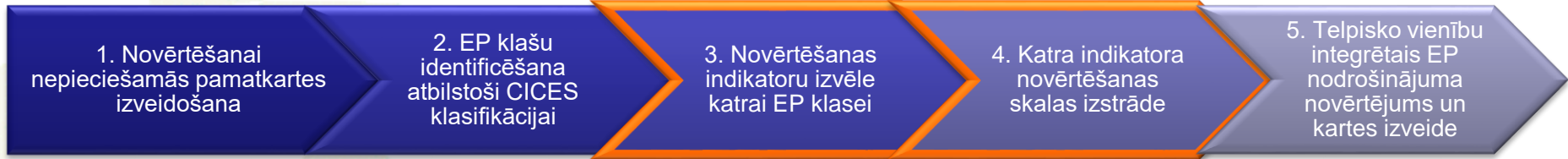

Nodrošinošie un kultūras pakalpojumi Latvijas mežu ekosistēmās

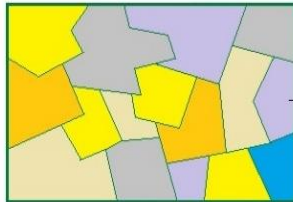
Zane Lībiete, Arta Bārdule, Edgars Jūrmalis, Ilze Pauliņa, LVMI «Silava»
zane.libiete@silava.lv

«Sadarbība un pieredzes apmaiņa ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanā Latvijā»,
Rīga, 2019.gada 26.aprīlis

Joprojām:

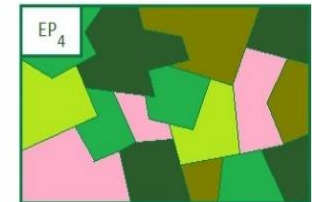
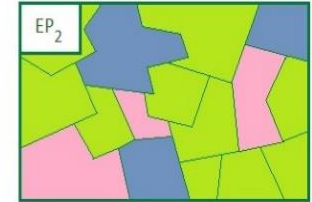
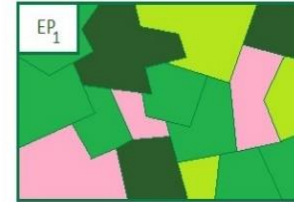
Zemes izmantošanas veida karte

Matricas modelis ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājumam

	EP ₁	EP ₂	EP ₃	EP ₄	EP ₅
ZI ₁	0	0	1	0	0
ZI ₂	2	1	3	2	1
ZI ₃	2	1	5	1	1
ZI ₄	1	1	0	4	1
ZI ₅	5	3	0	5	4
ZI ₆	2	1	0	5	1

Ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājuma kartes

Empīriskā modeļa rezultāti
Biofizikālie rādītāji
Ekspertu vērtējums

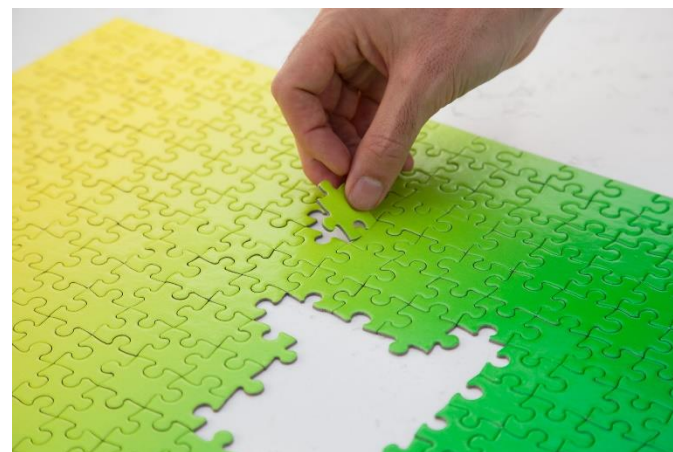
Nodrošinājuma vērtējums

Neatbilst - 0
Ļoti zems - 1
Zems - 2
Vidējs - 3
Augsts - 4
Ļoti augsts - 5

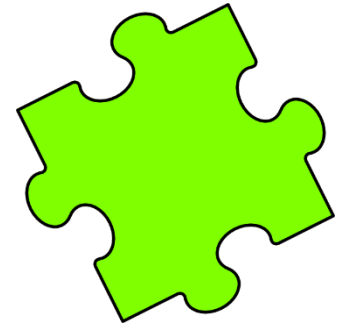
Bet šodien par:

- Meža nekoksnes produktu cenas un plūsmas
- Meža nekoksnes produktu ievākšanu un izmantošanu noteicošās kultūras īpatnības Latvijā
- Meža ekosistēmu nozīme aktīvās rekreācijas pakalpojumu nodrošināšanā
- Meža ekosistēmas kā iedvesmas avots mākslā

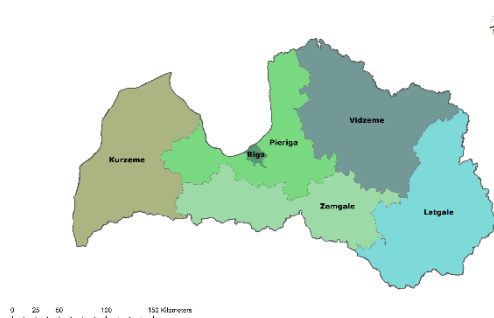
MEŽA NEKOKSNES PRODUKTU CENAS UN PLŪSMAS

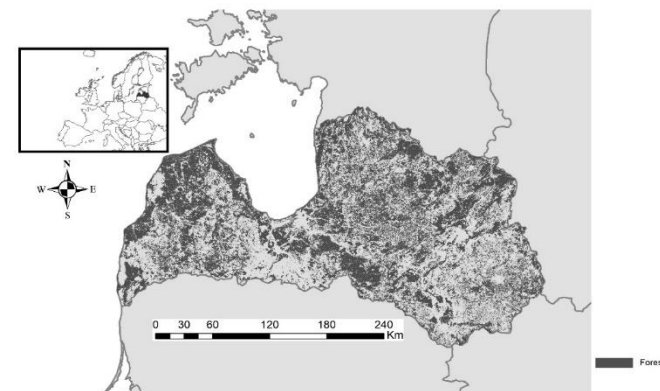
Mērķis?

Identificēt galvenos ietekmējošos faktorus, kas nosaka meža nekoksnes produktu cenas un šī ekosistēmu pakalpojuma plūsmu galvenos virzienus.

Datu avoti

NUTS III statistiskie reģioni

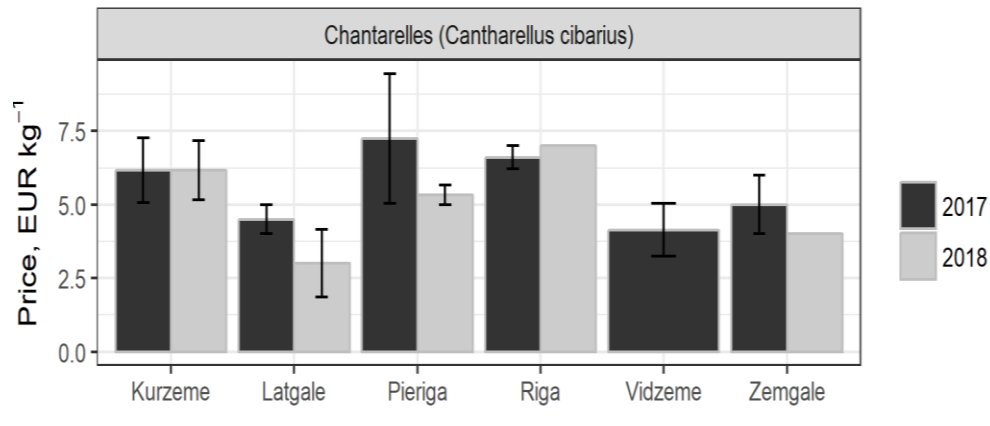
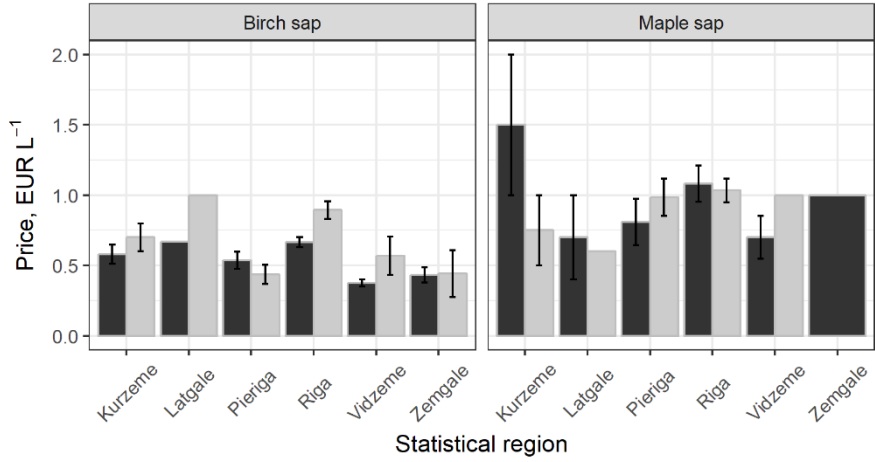

Mežainums Latvijā (Meža Valsts reģistrs, 2018)

- Bērzu un kļavu sulas
- Meža ogas (mellenes, brūklenes, dzērvenes, zilenes, meža zemenes, meža avenes)
- Meža sēnes (gailenes, baravikas, bekas, bērzlapes, zemestauki)

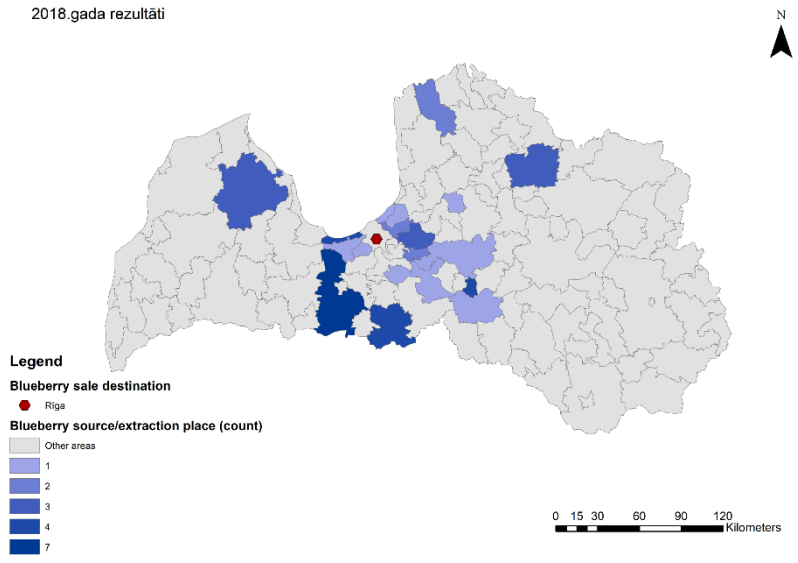
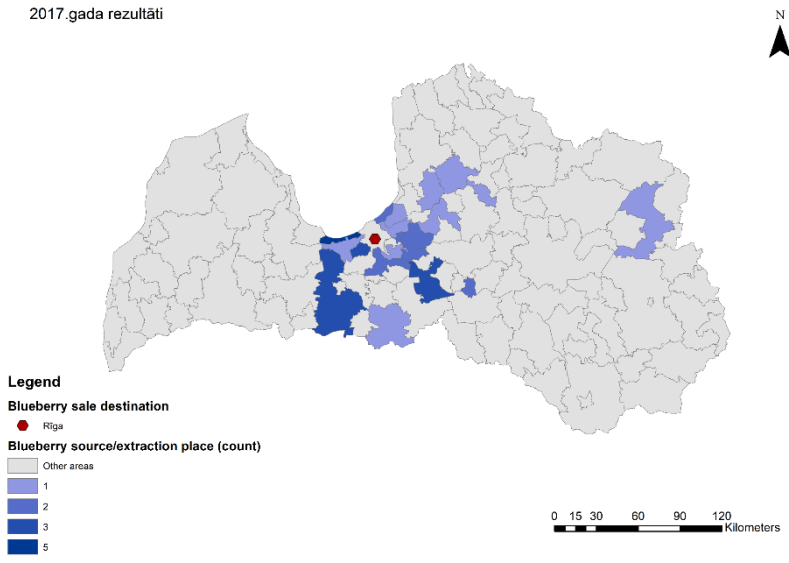

Daži rezultāti

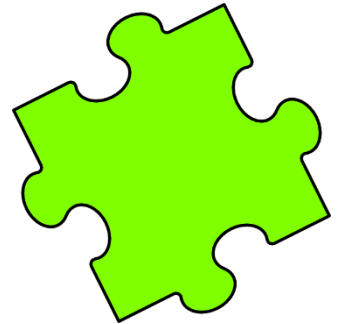

2017.gada rezultāti

2018.gada rezultāti

MEŽA NEKOKSNES PRODUKTU IEVĀKŠANU UN IZMANTOŠANU NOTEICOŠĀS KULTŪRAS LIKUMSAKARĪBAS LATVIJĀ

Mērķis?

Identificēt galvenās meža nekoksnes produktu ievākšanu un izmantošanu determinējošās kultūras likumsakarības, lai meža apsaimniekošanas plānošanā varētu vairāk ņemt vērā iespējami plašu sabiedrībai svarīgos aspektu spektru.

Datu avots

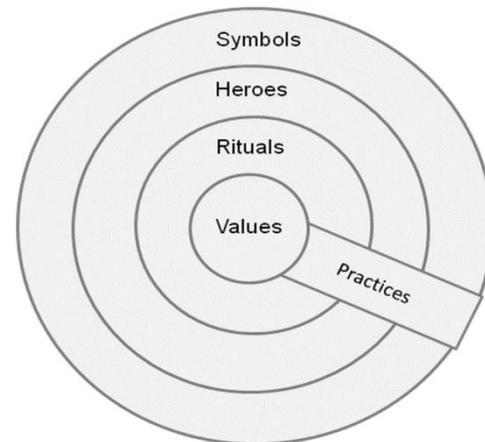

2017.gada oktobrī datu centrs SKDS pēc LVMI Silava pasūtījuma veica reprezentatīvas Latvijas iedzīvotāju kopas (15-74 gadus veci iedzīvotāji) socioloģisku aptauju. Stratificēta nejauša respondentu atlase, intervijas iedzīvotāju dzīves vietās. Pavisam aptaujāti 1038 respondenti.

Jautājumu bloki: 1) visbiežāk ievākto meža nekoksnes produktu veids un daudzums; 2) motivācija meža nekoksnes produktu ievākšanai; 3) visbiežāk iegādāto meža nekoksnes produktu veids un daudzums. Demogrāfiskie parametri: respondentu dzimums, izglītības līmenis, tautība, dzīvesvieta.

Atbildes tika analizētas ar vispārpieņemtām statistiskām metodēm, būtiskās atšķirības noteiktas ar hī-kvadrāta testu.

Kultūrantropoloģiskos aspektus analizēja Mg.art. Daina Volkinšteine (Latvijas Kultūras akadēmija). Meža nekoksnes produktu ievākšanas tradīciju un mūsdienu prakšu izpētei tika izmantots sīpola diagrammas antropoloģiskais modelis kultūru grupu raksturošanai (Hofstede, 2010).

The "Onion": Manifestations of Culture at Different Levels of Depth. (Hofstede, 2010)

Daži rezultāti

41.0%

62.4%

37.4%

Trīs populārākie meža nekoksnes produkti Latvijā (sēnes, ogas, Ziemsvētku eglītes). Procenti parāda, kāds iedzīvotāju īpatsvars ievāc konkrēto produktu.

Populārāko produktu ieguves atšķirības (pozitīvās atbildes, %)

Produkts	Tautība		Dzīvesvieta			Izglītības līmenis		
	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki	Pamata	Vidējā	Augstākā
Sēnes	64	61	51	63	74	59	64	60
Ogas	46	34	28	42	53	47	40	41
Z.sv.eglītes	46	26	18	32	63	43	38	33

Produktu ieguves motivācija (pozitīvās atbildes, %)

Motivācija	Tautība		Dzīvesvieta			Izglītības līmenis		
	Latviešu	Cita	Rīga	Cita pilsēta	Lauki	Pamata	Vidējā	Augstākā
Ģimenes budžeta papildināšana	19	19	12	20	23	25	21	11
Tūlītējs patēriņš	64	59	54	63	66	55	62	65
Konservēšana patērēšanai vēlāk	59	50	47	52	65	57	55	57
Atpūta	61	58	71	57	56	49	58	71
Tradīcija	43	27	43	27	43	47	35	37

1. Meža nekoksnes produktu ieguve Latvijā ir populāra un noturīga **prakse**, gan praktisku iemeslu, gan kultūras vērtību dēļ. Ar šiem produktiem ir saistīti daudzi latviešu kultūrai nozīmīgi **simboli**.
2. Daudzas tradīcijas, svētki un **rituāli** ir saistīti ar savvaļas augu izmantošanu telpu un ēku izdaiļošanā, kā arī kā rotājošs elements cilvēkiem (vasaras Saulgrieži, Dziesmu un deju svētki, Adventes vainagi, pirts rituāli, bērnu tradīcijas utt.).
3. Salīdzinot ar citām Latvijā dzīvojošajām tautībām, latvieši vairāk izjūt piederību dabai, kas tiek stiprināta ģimenēs, jau kopš bērnības pavadot laiku dabā, mācoties pazīt ēdamās ogas, sēnes un ārstniecības augus.
4. Aptaujas rezultāti norāda uz tādām latviešu kultūras **vērtībām** kā tuvība dabai, harmonija ar to, sekošana tradīcijām, čaklums, uzcītība.

Dziesmu un deju svētki ir viens no lielākajiem amatieru koru festivāliem pasaulē. Dalībnieki izmanto daudz un dažādus floristikas materiālus, tajā skaitā meža nekoksnes produktus

Sēņošana Latvijā ir populāra nodarbe, kurā bieži vien piedalās visa ģimene

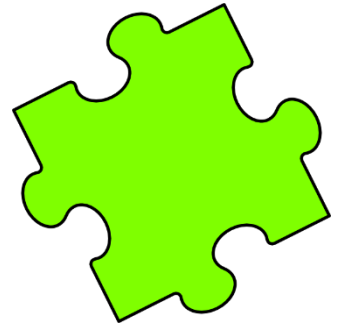
Latvijas mūsdienu virtuve izmanto daudzus meža nekoksnes produktus. Pavlova ar meža zemenēm un zaļskābenēm kafejnīcā Latvijas rietumu daļā

Katrs Latvijas iedzīvotājs valsts mežos drīkst nocirst vienu Ziemsvētku eglīti gadā. Nekoksnes produkti tiek izmantoti arī citu Ziemsvētku dekorāciju, piemēram, Adventes vainagu veidošanai

MEŽA EKOSISTĒMU NOZĪME AKTĪVĀS REKREĀCIJAS PAKALPOJUMU NODROŠINĀŠANĀ

Mērķis?

Identificēt mežaudžu parametrus, kas visvairāk ietekmē meža ekosistēmu sniegtos rekreācijas pakalpojumus, izstrādāt metodi (metodes) rekreācijas nodrošinājuma vērtēšanai.

Metode

Ekspertu aptaujas aktīvās rekreācijas novērtēšanai

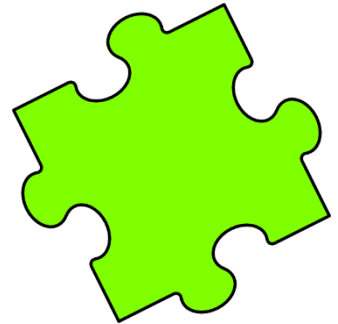
- Izdalītas četras ekspertu grupas – orientēšanas, pārgājienu, pastaigu un ogu/sēņu ieguves eksperti.
- Katra grupa vērtē **izvirzītos aktīvās rekreācijas nodrošinājuma kritērijus** (piemēram, mežaudžu biezība, valdošā suga, attālums līdz apdzīvotai vietai utt.).

- Iegūti dati no **orientēšanās ekspertiem** (Latvijas mēroga orientēšanās klubi un to pārstāvji).
- Iegūtie dati sniedz iespēju apskatīt rekreācijas **daudzveidību**, atšķirīgās prioritātes (arī starp vienas grupas ekspertiem).

MEŽA EKOSISTĒMAS KĀ IEDVESMAS AVOTS MĀKSLĀ

Mērķis?

Lieku reizi atgādināt, ka mežs nav tikai koki vien... ;)

Ekosistēmu sniegtā iedvesma radošām izpausmēm ir identificēta kā nozīmīgs ekosistēmu pakalpojums, taču informācijas par šo jautājumu pagaidām ir ļoti, ļoti maz.

Izmantotie dati

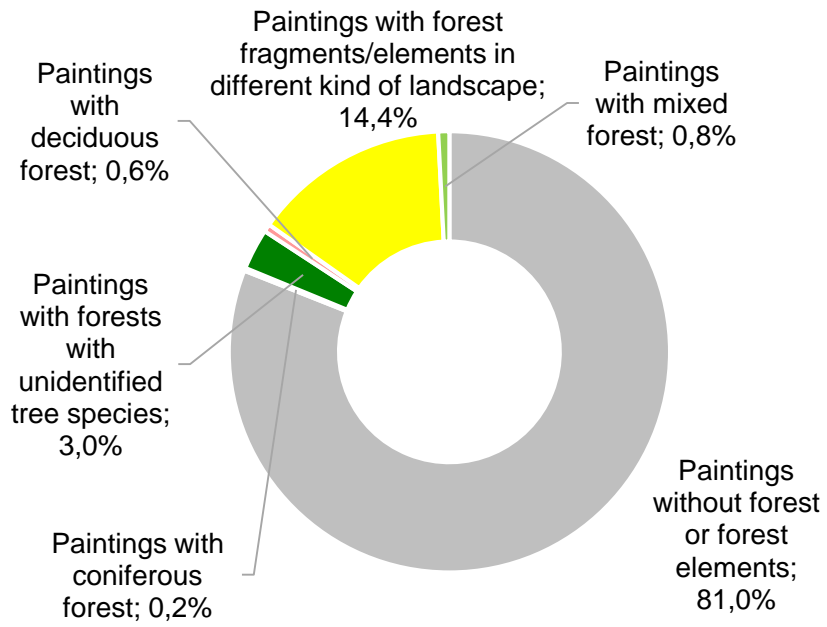

Divas datu kopas: 1) Latvijas Mākslinieku savienības fonds (512 Latvijas mākslinieku gleznas, kas radītas 20. un 21.gadsimtā); 2) tiešsaistē pieejamā informācija par Latvijas mākslinieku gleznām, kas tiek piedāvātas mākslas darbu izsoļu namos Latvijā (3131 gleznas, kas izsolītas kopš 2005.gada, pārsvarā radītas 20. un 21. gadsimtā, bet daži darbi – arī 19.gadsimtā).

Gleznas tika klasificētas atkarībā no tā, vai tajās bija atainots: 1) skuju koku mežs (priežu, egļu vai jaukts); 2) lapu koku mežs (bērzs un/vai citas lapu koku sugas); 3) jaukts mežs; 4) mežs ar neidentificējamām sugām; 5) meža fragments/elements cita tipa ainavā; 6) mežs nebija atainots.

Pieejamie dati par konkrētās desmitgadēs radītām gleznām tika aplūkoti kontekstā ar informāciju par Latvijas mežainumu attiecīgajā laika periodā, kā arī kontekstā ar konkrētu mākslinieku dzīves un darba vietu (reģionālās atšķirības).

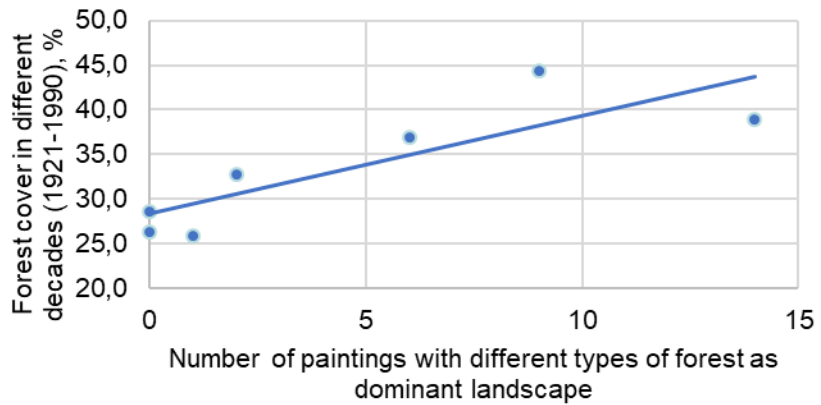
Izmantotie dati

Pirms divdesmit gadiem (1965). Ģederts Eliass, Zemgale

Saulaina diena mežā (1962). Kārlis Miesnieks, Vidzeme

Paldies par uzmanību!

Prezentācija sagatavota, izmantojot pētījuma «Mežsaimniecības ietekme uz meža un saistīto ekosistēmu pakalpojumiem» datus.
Pateicamies AS «Latvijas valsts meži» par atbalstu!